

bijlage

Inhoudelijke overwegingen

Bijlage nummer 1
Horend bij kenmerk DGAN-NB / 17203395

Inhoud

1	ONDERWERP AANVRAAG	2
2	PROCEDURE	2
3	WETTELIJK KADER	2
3.1	Relevante artikelen Wet natuurbescherming	2
3.2	Bevoegdheid	3
3.3	Vergunningplicht.....	3
3.4	De beoordeling van projecten en andere handelingen	3
3.5	Beleid	3
4	INHOUDELIJKE BEOORDELING	4
4.1	Afbakening	4
4.2	Mogelijke effecten en mitigatie.....	5
4.3	Cumulatie.....	8
5	CONCLUSIE VERGUNNINGVERLENING	8

1 ONDERWERP AANVRAAG

Het ministerie van LNV (voorheen EZ) verhuurt gronden namens de Staat, waaronder mosselkweekpercelen in de Oosterschelde. Bij de uitvoering van projecten in de Oosterschelde van groot maatschappelijk belang, zoals ten behoeve van de hoogwaterbescherming, kan de mosselproductie op dergelijke percelen (tijdelijk) negatief worden beïnvloed en leiden de bedrijven die deze percelen van de Staat huren economische schade. In dergelijke toekomstige situaties wil de Staat de huurders van mogelijk te beïnvloeden mosselkweekpercelen een (tijdelijke) alternatieve kweeklocatie aanbieden om de mogelijke economische schade te beperken en zo mogelijk te voorkomen. De vergunningaanvraag betreft het vaststellen van locaties waar in voorkomende gevallen (tijdelijk) vervangende mosselpercelen kunnen worden aangelegd en het gebruik van die locaties voor de mosselkweek.

De aangevraagde activiteit kan tot effecten leiden op de beschermde natuurwaarden het Natura 2000-gebied Oosterschelde.

Voor een uitgebreidere beschrijving van de voorgenomen activiteit wordt korthedshalve verwezen naar de aanvraag.

2 PROCEDURE

Op 1 juni 2017 ontving ik uw aanvraag (kenmerk DGAN-DAD/ 17081740). Omdat dit een aanvraag betreft binnen het ministerie van LNV, in- en uitgaande post in hetzelfde archiefsysteem worden geregistreerd en er op medewerkersniveau nauw contact over de aanvraag is onderhouden, is er geen aparte ontvangstbevestiging verzonden.

Bij brief van 31 augustus 2017 (kenmerk DGAN-NB/17137291) heb ik besloten de besluitvormingstermijn voor uw aanvraag te verlengen met zeven weken.

Op 9 oktober 2017 heeft een terreinbezoek plaatsgevonden, waarbij specifiek is gekeken naar de situering van de zehondenligplaatsen op de Roggenplaat. In onderling overleg is besloten de behandeling van de aanvraag stil te leggen totdat, mede op basis van nog te ontvangen telgegevens van Rijkswaterstaat, voor enkele van de beoogde locaties een nieuwe situering kon worden bepaald.

Op 5 december 2017 heb ik van u de kaart en de coördinaten ontvangen van de definitieve locaties.

3 WETTELIJK KADER

3.1 Relevante artikelen Wet natuurbescherming

In relatie tot het betrokken Natura 2000-gebied zijn in deze relevant de artikelen 2.7, lid 2 en 2.8, lid 1 van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) en artikel 2.7, lid 1, sub b Besluit natuurbescherming (hierna: het Besluit).

De exacte wetsteksten zijn te raadplegen op www.overheid.nl onder 'wet- en regelgeving'.

3.2 Bevoegdheid

De voorgenomen activiteit valt onder artikel 1.3, lid 1, onder f, sub 1°, van het Besluit, luidend: 'niet-handmatige schaal- en schelpdiervisserij, met inbegrip van het invangen van schelpdierenzaad en van schelpdiercultures en het uitzetten van schelpdieren'.

Op grond van artikel 1.3, lid 5, van de Wnb, de artikelen 1.2 en 1.3 van het Bnb en het Besluit mandaat, volmacht en machtiging voor LNV 2017 (Staatscourant 15 november 2017, nr. 65924), in samenhang met het Besluit ondermandaat, volmacht en machtiging voor het directoraat-generaal voor Agro en Natuur van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit 2017 (Staatscourant 22 november 2017, nr. 67554), zijn de (plaatsvervangend) directeur van de directie Natuur en Biodiversiteit van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, alsmede het MT-lid van de genoemde directie wiens werkterrein het betreft, namens de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit gemachtigd inzake de besluitvorming over vergunningaanvragen op grond van artikel 2.7, lid 2, van de Wnb.

3.3 Vergunningplicht

De aangevraagde activiteit kan mogelijk de kwaliteit doen verslechteren van of een significant verstorend effect hebben op de in hoofdstuk 4 genoemde beschermde natuurwaarden.

3.4 De beoordeling van projecten en andere handelingen

3.4.1. Project met mogelijk significante gevolgen

De door u voorgenomen activiteit is een project in de zin van artikel 2.7, lid 2 van de Wnb dat, afzonderlijk of in cumulatie met andere plannen of projecten kan leiden tot significante gevolgen (gevaar) voor de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura-gebied. Het betreft de uitvoering van bouwwerken of de totstandbrenging van andere installaties of (materiële) werken en andere (materiële) ingrepen in het natuurlijke milieu of landschap, inclusief de ingrepen voor de ontginning van bodemschatten. De door u voorgenomen activiteiten zijn te beschouwen als 1 project omdat zij onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

3.4.2. Passende beoordeling

Voor een project dat, afzonderlijk of in cumulatie kan leiden tot significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen, kan alleen een vergunning verleend worden als een passende beoordeling (hierna: PB) gemaakt is door de aanvrager, rekening houdend met instandhoudingsdoelstellingen van het gebied. De bij de aanvraag gevoegde PB biedt de grondslag voor de (nadere) vaststelling van de aard en omvang van de gevolgen (mede gelet op de eventuele cumulatie van gevolgen) en de wijze waarop in mitigatie is voorzien. In de PB zijn de effecten getoetst aan de instandhoudingsdoelstellingen uit het aanwijzingsbesluit betreffende Natura 2000 gebied Oosterschelde. Een PB is niet vereist wanneer

sprake is van een project dat direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied. Een PB is evenmin vereist wanneer sprake is van de herhaling of voortzetting van een plan of project waarvoor al eerder een passende beoordeling is gemaakt en wanneer een nieuwe PB geen nieuwe inzichten kan opleveren.

De gevraagde vergunning kan slechts verleend worden, indien ik mij ervan heb kunnen verzekeren dat de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied niet aangetast zullen worden. In het onderstaande volgt mijn beoordeling van de effectenanalyse zoals neergelegd in de PB.

3.5   Beleid

Programma Aanpak Stikstof (PAS)

Dit programma geeft het kader voor de beoordeling van de effecten van stikstof in het kader van de Natuurbeschermingswet. Omdat het PAS als totaalprogramma passend is beoordeeld, volstaat een positieve uitkomst op basis van een berekening met Aerius Calculator (d.w.z.: er is geen ontwikkelruimte benodigd of er is voldoende ontwikkelruimte beschikbaar) om significant negatieve effecten door stikstofdepositie, ook in cumulatie, uit te kunnen sluiten.

4   INHOUDELIJKE BEOORDELING

4.1   Afbakening

Gebied

De aangevraagde activiteit vindt plaats in het Natura 2000-gebied Oosterschelde.

Gevolgen

Ten behoeve van de beoordeling van de gevolgen is geïnventariseerd welke in redelijkheid denkbare typen gevolgen onderzocht moeten worden. Dit betreft:

- Bodemberoering (incl. vertroebeling, beïnvloeden bodemleven en mogelijk oppervlakteverlies of kwaliteitsvermindering van het habitatype)
- Vangst van beschermde soorten
- Draagkrachteffecten
- Verstoring
- Stikstofdepositie

Natuurwaarden

De natuurwaarden die door de genoemde gevolgen beïnvloed kunnen worden zijn:

- Het habitatype Grote Baaien (H1160)
- De habitatrichtlijnsoort Gewone zeehond (H1365)
- Vogelrichtlijnsoorten: diverse watervogels en visetende vogels (zowel broedvogels als niet-broedvogels)

De diverse beschermde waarden en de relevante instandhoudingsdoelstellingen van het betrokken Natura 2000-gebied staan vermeld op www.rijksoverheid.nl

('Onderwerpen' > 'Landbouw, natuur en voedsel' > 'Natuur en Biodiversiteit' > 'Natura 2000').

Conclusie afbakening

Ik ben van oordeel dat de afbakening van het gebied, gevolgen en natuurwaarden dat door de aangevraagde activiteit beïnvloed zou kunnen worden in de PB op een juiste wijze heeft plaatsgevonden.

4.2 Mogelijke effecten en mitigatie

Gezien het feit dat het aangevraagde project:

- niet leidt tot uitbreiding van het areaal mosselkweek;
- feitelijk alleen een verplaatsing van mosselkweek betekent, dan wel van de eventuele effecten daarvan;
- niet leidt tot een andere uitvoering of intensivering van de mosselkweek, of tot vergroting van de effecten daarvan;
- geen permanente voorziening betreft, maar een noodvoorziening waarvan het gebruik in beginsel steeds tijdelijk is;
- naar haar aard vooral leidt tot tijdelijke effecten;

deel ik de conclusies van de PB dat de aangevraagde activiteit ten aanzien van bodemberoering, eventuele vangst van beschermde soorten en draagkrachteffecten niet leidt tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen en is er tevens geen sprake van verslechtering van leefgebied in het betreffende Natura 2000-gebied en ook geen verstoring van de beschermde habitatrichtlijn- en vogelrichtlijnsoorten.

Een nadere beschouwing is alleen noodzakelijk ten aanzien van de mogelijke verstoring van de Gewone zeehond en ten aanzien van de mogelijke depositie van stikstof.

4.2.1 Habitatrichtlijnsoort Gewone zeehond.

Overwegende dat:

a. Voor de gewone zeehond in het Beheerplan Deltawateren een regiodoelstelling is geformuleerd: Het streven voor de Deltawateren (i.c. Oosterschelde, Westerschelde en Voordelta) is een regionale populatie van tenminste 200 exemplaren, waarbij de Voordelta de grootste bijdrage levert. De regiodoelstelling benadrukt het mobiele karakter van de zeehond en geeft de mogelijkheid om extra instandhoudingsmaatregelen te treffen op locaties met de beste potenties om de doelstelling te halen.

Op basis van recent onderzoek (RWS Rapport BM 16.09, Arts et al. 2016, zoals aangegeven in de passende beoordeling) blijkt dat dit regiodoel in de periode juli 2014 en juni 2015 ruimschoots wordt behaald, met waargenomen aantallen per maand tussen de 411 en 777 (gemiddeld 485) dieren in het Deltagebied. Ook blijkt uit dit onderzoek dat de populatie van de gewone zeehond zich stabiel positief ontwikkelt (zie de figuren 6.1 en 6.2 op blz. 36). De laatst beschikbaar

gekomen telgegevens over de periode juli 2015 en juni 2016 bevestigen dit (RWS Rapport BM 17.20, Arts et al. 2017).

b. Voor de Oosterschelde in het N2000-beheerplan voor de gewone zeehond de doelstelling geldt van het behoud oppervlakte leefgebied, verbetering kwaliteit leefgebied en vergroting van de populatie. Aangegeven wordt dat het areaal rustig gebied, geschikt voor voortplanting en het grootbrengen van jonge zeehonden, moet toenemen.

Op basis van recent onderzoek (RWS Rapport BM 16.09, Arts et al. 2016) blijkt dat het aantal gewone zeehonden dat in de periode juli 2014 en juni 2015 per maand in de Oosterschelde is waargenomen varieert tussen de 30 en 132 (gemiddeld 84) dieren. De Oosterschelde, en met name de locatie Roggenplaat, blijkt belangrijk voor het aantal pups dat in de Delta wordt geboren. In juli 2014 waren dit 20 pups, ruim een derde deel van de totale aanwas in het Deltagebied.

c. De genoemde aantallen zeehonden in het recente onderzoek (RWS Rapport BM 16.09, Arts et al. 2016) alleen de op de ligplaatsen getelde dieren betreffen. In het water verblijvende (waarschijnlijk nog foeragerende) dieren van deze populatie zijn niet meegeteld, waardoor mag worden aangenomen dat de feitelijke populatie groter is dan het getelde en feitelijk vastgestelde aantal dieren.

d. De stabiele positieve trend in de populatie van de gewone zeehond zich heeft ontwikkeld bij een permanente aanwezigheid van het thans bestaande en gebruikte areaal mosselkweekpercelen in de Oosterschelde. Het gebruik van deze mosselkweekpercelen, waarvan mogelijk een versturende werking kan uitgaan, is in de loop der tijd niet wezenlijk veranderd in aard en intensiteit. Hieruit kan worden afgeleid dat het reguliere gebruik van de bestaande mosselkweekpercelen voor de zeehonden geen belemmering is om de huidige bekende ligplaatsen te gebruiken. De mogelijke verstoring is voor de zeehonden kennelijk van weinig betekenis en er is wellicht ook sprake van een bepaalde mate van gewinning.

e. Er factoren bekend zijn die voor zeehonden kennelijk van belang zijn bij de keuze van ligplaatsen. Dit zijn met name rust en de nabijheid van diep water. Het is onbekend hoe deze factoren zich tot elkaar kunnen verhouden. Mogelijk zijn er nog andere factoren van belang, met name in perioden dat de zeehonden kwetsbaar zijn (met pups of tijdens het verharren). Het feit dat de zeehonden ligplaatsen hebben gekozen in de nabijheid van bestaande mosselkweekpercelen, en dus kennelijk geen verstoring van betekenis ondervinden van de normale bedrijfsactiviteiten op die percelen, leidt niet automatisch tot de conclusie dat het in gebruik nemen van nieuwe mosselkweekpercelen bij bestaande ligplaatsen eveneens niet zal leiden tot verstoring van zeehonden. Een andere volgordelijkheid (was er eerst de mosselkweek of eerst de zeehondenligplaats?) kan namelijk leiden tot een andere impact en betekenis van de eventueel optredende effecten bezien in het totaal van de verstoringsdruk ter plaatse.

f. Bij het gebruik van de wisselpercelen er geen sprake is van toename van het in gebruik zijnde areaal mosselkweekpercelen. Wisselpercelen zijn in principe in

oppervlakte maximaal gelijk aan de percelen die ze vervangen. De wisselpercelen zijn bedoeld als voorziening bij bijzondere situaties en zullen daardoor in beginsel slechts beperkt/tijdelijk worden gebruikt. Eventuele effecten zijn niet onomkeerbaar, zodat na beëindiging van het gebruik de natuurlijke situatie zich volledig kan herstellen.

Concludeer ik dat:

Gezien de mate waarin de instandhoudingsdoelen thans worden bereikt ende geconstateerde positieve trend in de populatie, naar mijn mening een eventueel mogelijk optredende lichte en tijdelijke verstoringstoename op de minder intensief door zeehonden gebruikte ligplaatsen van zeehonden in de Oosterschelde door de aanleg en het gebruik van de wisselpercelen acceptabel is, met uitzondering van de ligplaatsen die van belang zijn voor de ontwikkeling van de populatie. Dit betekent dat de ligplaatsen op de Roggenplaat die van belang zijn voor het werpen en zogen van pups zoveel mogelijk moeten worden ontzien, met name door de belangrijkste toegangen tot deze ligplaatsen (doorzwemopeningen en geulen) vrij te houden. De beoogde locatie K, zoals aangegeven in de passende beoordeling, zal hierdoor aan de noordoostelijke zijde iets moeten worden verkleind, waarbij de minimale afstand tot de zeehondenligplaats rond de nabijgelegen geul op de Roggenplaat 800 meter dient te zijn. Dit is verwerkt in de op 5 december 2017 door de aanvrager aangeleverde nieuwe locatieaanduidingen. Hierdoor is een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen uit te sluiten. Er is geen sprake van verslechtering van het leefgebied in het betreffende Natura 2000-gebied en ook geen verstoring van de soort.

4.2.2 Stikstofdepositie

Op 9 mei 2017 is een berekening van stikstofdepositie gemaakt met AERIUS Calculator (kenmerk: RbCwbXrVspyt). Deze berekening is gemaakt als zou er sprake zijn van een permanente uitbreiding van de mosselteelt met de locaties waarvoor een vergunning is aangevraagd. Omdat er feitelijk niet sprake is van een uitbreiding, maar van een mogelijke verplaatsing, alsmede van tijdelijke situaties in plaats van een permanente, betreft de berekende depositie een aanzienlijke overschatting van de mogelijk op te treden stikstofdepositie. Uit de berekening blijkt dat de aangevraagde activiteit in de meeste gevallen slechts kan leiden tot een zeer beperkte depositie op habitattypen waar de KDW niet wordt overschreden. Van depositie op een habitatype waar sprake is van overschrijding van de KDW blijkt alleen mogelijk bij het habitatype 'schorren en zilte graslanden binnendijks' (H1330B) in het N2000-gebied Oosterschelde. De berekende stikstofdepositie bedraagt slechts 0,1 mol/ha/jr. Dit is ruim beneden de drempelwaarde van 1,0 mol/ha/jr.

Dit betekent dat significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn uit te sluiten. Er is geen sprake van verslechtering van natuurlijk habitat in het betreffende Natura 2000-gebied en er is m.b.t. stikstof geen sprake van een vergunningplicht.

4.3 Cumulatie

Bij vergunningverlening voor een project dient een beoordeling plaats te vinden van de cumulatieve gevolgen indien het project, afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of handelingen, significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied. Vergunning kan alleen verleend worden als het project afzonderlijk of in combinatie met andere projecten geen significante gevolgen heeft.

Ik heb hiervoor reeds geconcludeerd dat de uitvoering van de voorgenomen activiteit, zelfstandig beschouwd, niet kan leiden tot een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in het betreffende Natura 2000-gebied of een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor het betreffende gebied is aangewezen.

Ik concludeer dat in de aangeleverde PB een volledige en juiste cumulatie-toetsing is uitgevoerd.

5 CONCLUSIE VERGUNNINGVERLENING

Met de door u uitgevoerde PB als bedoeld in artikel 2.8, lid 1, van de Wnb is de zekerheid verkregen dat met het uitvoeren van de aangevraagde activiteit, rekening houdend met de relevante instandhoudingsdoelstellingen en met inachtneming van de in de vergunning opgenomen voorschriften, waaronder mitigerende maatregelen, geen aantasting zal optreden van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied Oosterschelde.

Op grond van het bovenstaande ben ik van mening dat de gevraagde vergunning, onder de opgenomen voorschriften en beperkingen, kan worden verleend.